

Norges Vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Oslo, 26. april 2023

Ansvarlig partner: Chirsti Erichsen Hurlen
Vår ref.: 130757-3402

Deres ref.: 202211146

Utfyllende kravsbrev i sak om revisjon – Skibotnelva og Lavkajåkka – Storfjord kommune (Troms og Finnmark)

1 Bakgrunn

Advokatfirmaet Lund & Co DA bistår Storfjord kommune i sak om revisjon av konsesjonsvilkårene for Skibotnelva og Lavkajåkka. Reguleringskonsesjonen for Skibotnelva ble vedtatt ved kgl.res. 25. juni 1976 (KDB-nr. 390). For sideelven Lavkajåkka er det vedtatt konsesjon ved kgl.res. 7. desember 1979. Konsesjonær for begge konsesjoner er Troms Kraft Produksjon AS. Berørte kraftverk er Lavkajåkka med en produksjon på 28 GWh per år og Skibotn med en produksjon på 340 GWh per år.

Storfjord kommune sendte inn brev til NVE den 30. mai 2022, med krav om åpning av revisjon. NVE besluttet å åpne revisjonssak for begge konsesjoner i vedtak 20. desember 2022. Den 22. februar 2023 avholdt NVE et åpningsmøte på teams, hvor både kommunen og regulant var til stede. I kommunens kravsbrev ble det opplyst om at kommunen skulle foreta en bredere innsamling av innspill fra allmennheten etter at sak var åpnet, og i åpningsmøtet ba NVE om at kommunen sendte inn et utfyllende kravsbrev medio april 2023.

Kommunen arrangerte et folkemøte 23. mars, der allmennheten fikk mulighet til å komme med muntlige innspill. I tillegg ble det satt frist til å komme med skriftlig innspill innen 5. april. Informasjon om allmøtet og muligheten for å komme med etterfølgende skriftlig innspill ble publisert på kommunens plattformer, i tillegg til at det fikk ut direkteinvitasjoner til lokale lag og foreninger.

Dette utfyllende kravsbrevet er basert på alle innspill som er innkommet i saken per nå. Dvs. at de innspillene som var inntatt i kommunens kravsbrev 20. mai 2022 er gjentatt her, slik at partene kan forholde seg til dette brevet. Innspillene som er mottatt i skriftlig form er også vedlagt.

Innholdet i dette brevet samsvarer i hovedsak med de kravene som ble påpekt i kommunens brev 30. mai 2022, men forholdene er nærmere presisert, utdypet og supplert, i tillegg til at aktuelle avbøtende tiltak er beskrevet nærmere.

Kommunen vil i punkt 2 beskrive prioriteringen i Nasjonal gjennomgang og revisjonskravets forhold til vannforvaltningsplanene. Dette tilsvarer i hovedsak punkt 2 i brev innsendt 30. mai 2022. I punkt 3 vil kommunen utdype bakgrunnen for kravet om revisjon og samordne de innspillene kommunen har mottatt, før kommunen i punkt 4 redegjør nærmere for kravet om oppfølging av gjeldende konsesjonsvilkår. I punkt 5 viser kommunen til andre forhold som er relevante i revisjonssaken. Dette punktet tilsvarer punkt 4 i brev 30. mai 2022. Kommunens avsluttende bemerkninger følger under punkt 6.

2 Prioritering i nasjonal gjennomgang og vannforvaltningsplan

2.1 Nasjonal gjennomgang

I Nasjonal gjennomgang har Skibotnelva blitt rangert med prioritet 1.1. Kategori 1.1 er i rapporten beskrevet som «*[v]assdrag med stort potensial for forbedring av viktige miljøverdier, og med antatt lite eller moderat krafttap i forhold til forventet miljøgevinst*». Det er på side 264 i rapporten gitt følgende begrunnelse for vurderingen av Skibotnelva:

«Vurdering av verdier og påvirkning:

Skibotnelva har anadrom strekning på ca. 19 km, 11 km nedstrøms Skibotn kraftverk og 8 km oppstrøms. Laksebestanden regnes som tapt (1) grunnet gyrodactylus s., og elva har vært rotenonbehandlet. Sjøørret er registrert med redusert bestandstilstand (4), det samme gjelder for elvelevende sjørøye (4). Vassdragsregulering er vurdert som bestemmende påvirkningsfaktor for sjørørret og sjørøye. Manglende minstevannføring har bidratt til elvas dårlige økologiske tilstand oppstrøms Skibotn kraftverk. Det fiskes noe etter anadrom fisk.

Elvedeltaet der Skibotnelva renner ut i Lyngen er fredet som naturreservat pga. stor variasjon i vegetasjonstyper og rikt fugleliv. Oppstrøms anadrom strekning følger Skibotnelva en 5,5 km. lang bekkekløft av regional til nasjonal verdi (verdi 4), men det antas miljøforholdene i kløfta er lite påvirket av reguleringen.

Skibotendalen er i store deler under 100 moh. og er omkranset av fjelltopper som når opp i over 1200 moh. Langs Skibotnelva går E8 (mot Sverige), og det er noe bebyggelse. Området brukes til friluftsliv, særlig i form av sportsfiske på sommeren. Manglende minstevannføring i øvre del av vassdraget påvirker landskapsopplevelsen.»

NVE og Miljødirektoratet har foreslått minstevannføring i Skibotnelva av hensyn til anadrom fisk og landskapsopplevelse som aktuelle tiltak. Videre anslår NVE og Miljødirektoratet at krafttapet ved innføring av minstevannføring vil bli mindre enn 5 GWh per år.

2.2 Vannforvaltningsplanen 2022-2027

Skibotnelva hører til Lyngen - Skjervøy vannområde og Troms og Finnmark vannregion. Vannforvaltningsplanen fastsetter miljømål for vannet i vannregionen. Målet er at alle

vannforekomster skal nå minst god økologisk og kjemisk tilstand. For vannforekomster som er sterkt påvirket av kraftutbygging, såkalte sterkt modifiserte vannforekomster, er det gitt mulighet til unntak fra det generelle miljømålet. Det er i slike vannforekomster tilstrekkelig med et mål om godt økologisk potensial, istedenfor god økologisk tilstand. Målet om godt økologisk potensial skal ta hensyn til at vassdraget er regulert og benyttes til kraftproduksjon.

I regionalt tiltaksprogram for Troms og Finnmark vannregion 2022-2027 er Skibotnelva satt opp som et vassdrag i Kategori 1.1. – høy prioritet. Det er på side 14 vist til Klima- og miljødepartementet og Olje- og energidepartementets nasjonale føringer for vannforvaltningen. Det uttales i denne forbindelse at miljømålet godt økologisk potensial skal settes basert på realistiske miljøtiltak. Videre står det:

«Vannslipp/magasinrestriksjoner knyttes opp mot de høyt prioriterte vassdragene (kategori 1.1), fordi samfunnsnyttene vil være størst vurdert opp mot kostnadene i form av redusert kraftproduksjon og regulerbarhet. Tiltak som vannslipp/magasinrestriksjoner legges derfor som utgangspunkt bare til grunn for miljømål i de høyt prioriterte vassdragene (1.1)».

På neste side (s. 15) under «tiltak innen vannkraft» er vilkårsrevisjoner omtalt som et relevant tiltak for Skibotnelva:

«Et viktig virkemiddel for miljøforbedring i regulerte vassdrag er revisjon av konsesjonsvilkårene til vannkraftanlegg. I reviderte konsesjoner innføres det standardvilkår som gir hjemmel for å kunne pålegge ulike miljøtiltak. NVE innfører moderne standardvilkår i samtlige revisjoner som gjennomføres i Norge. Det gir mulighet til å pålegge regulanten miljøtiltak uten konsekvenser for energiproduksjonen. OEDs retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår (2012) legges til grunn for behandlingen av revisjonssaker. [...]

Adamselvvassdraget er et høyt prioritert vassdrag med frist for miljømåloppnåelse godt økologisk potensial i 2033. Vilråene til Statkrafts konsesjon om overføringer og reguleringer i Adamselv og Frierfjorden kan nå tas opp til revisjon. I likhet med Adamselvvassdraget, kan krav om revisjon også fremmes for Skibotnelva og Kildalselva.»

Som NVE også viser til i sitt brev om åpning av revisjonssak, er Skibotnelva ført opp i vedlegg 2 til Departementets godkjenning av vannforvaltningsplanen. Miljømålet er satt til GØP og dagens tilstand er satt til DØP. Minstevannføring er eksplisitt nevnt som nødvendig tiltak for å nå miljømålet GØP i rapport om Skibotnelva på Vann-nett sine sider. Konsesjonen av 1979 og dennes mangel på vilkår om minstevannføring er videre uttrykkelig nevnt i rapportene.

3 Nærmere om revisjonskravet

3.1 Innledning

Hovedformålet med revisjon av konsesjonsvilkår er å bedre miljøforholdene i regulerte vassdrag ved å sette nye vilkår for å avbøte skader og rette opp ulemper og negative virkninger for allmenne interesser som har oppstått ved utbyggingen. Revisjonsadgangen er ment å innebære en modernisering eller ajourføring av konsesjonsvilkårene. Bestemmelser i konsesjonen om høyeste og laveste regulerte vannstand og overføringer kommer ikke inn under hva som kan revideres.

Revisjonen åpner for å vurdere endringer blant annet i manøvreringspraksis, minstevannslipp, biotopjusterende tiltak og utsetting av fisk. Andre forhold som følger av utbyggingen, som eksempel veier, ferdsel, merking og kulturminner, omfattes også. Privatrettslige forhold omfattes ikke av vilkårsrevisjon, jf. OEDs retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår for vassdragsreguleringer fra 2012.

Nedenfor gis det en beskrivelse av de konkrete skadene og ulempene som kommunen mener må avbøtes i revisjonssaken, og forslag til tiltak og endringer. Gjennomgangen er som nevnt innledningsvis basert på innspill mottatt på folkemøtet kommunen avholdt i mars 2023 og skriftlige innspill innsendt i etterkant. Kommunen har i hovedsak mottatt innspill knyttet til forholdene for fisk og fiskens oppvekstvilkår i vassdragene. I tillegg er det gitt innspill til landskapsopplevelse, ferdsel og friluftsliv og enkelte tiltak av økonomisk karakter.

3.2 Reguleringens påvirkning på fiskebestanden og fiskens oppvekstvilkår

3.2.1 Tørrlegging, nedtapping og effektkjøring

Lav vannstand og liten vannføring i vassdragene fører til en rekke utfordringer i elven, og særlig gjelder dette for fisken i elven. Skibotnelva har en anadrom strekning på ca. 19 km. Kommunen har fått innspill om at i vurderingen av hva som utgjør anadrom strekning, må alle områder som har gjennomgått rotenonbehandling omfattes og anses som anadrom strekning.

Det fremgår av Nasjonal gjennomgang at manglende minstevannføring har medført dårlig økologisk tilstand i elven. Det opplyses om i rapporten at sjørørret og sjørøye er registrert med redusert bestandstilstand. Det er videre opplyst om at laksebestanden er tapt grunnet lakselusen gyrodactylus. Som det er vist til ovenfor, er elven nå behandlet og elven er i en reetableringsfase. Det er imidlertid ikke klart om elven per nå har en bærekraftig laksebestand uten lus. Det er derfor ikke tillatt med fiske i elven. I flere av rapportene om Skibotnelva og Lavkajåkka på Vann-nett sine sider, er tilstanden til fisken vurdert som svært dårlig. Innspillene som kommunen har mottatt, viser til problemer med lite vannføring, tørrlegging og hard effektkjøring i Govdavatnet, Sjørdalselva, Signaldalselva og Skibotnelva. Det er i innspillene også vist til at vassdragene før reguleringen var gode fiskevann, men at fiskebestanden i dag langt på vei er borte eller kraftig redusert.

Uttørking av rogn som følge av regulantens effektkjøring har i innspillene særlig blitt nevnt i tilknytning til Govdavatnet. I kommunens brev 30. mai ble det vist til at lite vann vinterstid har resultert i at Skibotnelva har frosset igjennom, noe som også gjør at rognen tørker ut. I tillegg har det ført til at vannet begynner å renne oppå isen og finner nye løp. Dette har medført problemer for blant annet elgen, som plutselig har fått en bekk gjennom tråkket sitt. Det at det blir skapt nye elveløp gjør også at det blir enda mindre vann i elven.

Det er vist til at vannføringen i Sjørdalselva er blitt vesentlig mindre. Dette medfører dårligere oppvekstvilkår for røya, ved at det blant annet utgjør et oppgangshinder for denne. Særlig er det en foss ved kulpen Vilgissorgi som røya ikke klarer å passere. Øvre del av Signaldalselva har også svært lite vannføring, og det er behov for større tilførsel av vann på våren og vinteren (januar til mars). Dette er nødvendig for å unngå tørrlegging av gyteområder. Selv ved Signaldalselvas utløper har det vært ekstremt lav vannstand, noe som innebærer en enda tørrere elv i øvre del. For Govdavatnet er dagens nedtappingsregime vist til som en årsak til at fisken har dårlige oppvekstvilkår og dør. Govdavatnet

hadde før kraftutbyggingen en storvokst røyepopulasjon. I dag kan det ikke vannet brukes til fiske, da fisken som følge av reguleringen og lav vannføring har svært dårlig kvalitet og størrelse, se innspill fra Kitdal jeger- og sportsfiskeforening og beskrivelse av deres prøvefiske høsten 1976.

Når det gjelder Skibotnelva, har kommunen fått innspill om at det er utfordringer med tørrlegging av særlig den øvre del av elven (oppstrøms kraftverket). Før reguleringen var det fisk i denne delen av elven, men i dag er det ikke lenger fisk her. I eksisterende konsesjon er det krav om minstevannføring ved Skibotn bru, som ligger i nedre del av elven. Dermed kan kravet til minstevannføring være oppfylt, til tross for at øvre del av elven ligger tørr. Spesielt i vårflommen kan elva fra Kvitlia tilføre opp mot 50 % av vannet som er nødvendig for å oppfylle minstevannføringskravet som følger av gjeldende konsesjon, noe som betyr at øvre del av Skibotnelva knapt trenger å føre vann for at kravet til minstevannføring skal være oppfylt. Det er derfor i innspillene til kommunen foreslått at det stilles krav til minstevannføring også i øvre del av elven, og at vannføringen må måles også andre steder, for eksempel rett etter Galgo eller Didno. Dersom det føres mer vann i øvre del av elva, vil dette muliggjøre gyting i denne delen av elven. En forbedring av gyteforholdene i øvre del av elva er særlig viktig på grunn av sedimentering av elvebunnen i nedre del, noe som har skapt dårlige gyteforhold også nedstrøms kraftverket, se punkt 3.2.2 nedenfor.

På grunn av lav vannstand og uteblivende vårflom, har yngelen få plasser å oppholde og gjemme seg. Yngelen samles da på de få stedene der det er nok vann. Dette gjør at det skjer en unaturlig oppsamling av fisk på liten plass, og fisken blir et lett byttedyr for særlig mink og oter.

En annen og beslektet utfordring er at vannet har forsvunnet helt fra enkelte områder som følge av plutselig nedtapping. Steder der det har vært vann og der yngelen derfor har samlet seg, blir plutselig helt tørrlagte, eller yngel og småfisk blir fanget i små lommer med vann. Det har blitt gjort forsøk på å flytte yngel fra slike lommer og tilbake til elven, men dette er utfordrende på grunn av at mengden med yngel er for stor.

I tillegg har nedtapping av vannet i den delen av Skibotnelva som ligger helt oppe ved grensen mot Finland, medført at bekkene som kommer fra fjellet tørrlegges. Før elven ble regulert, svømte fisken fra bekkene oppe i fjellet og over i Skibotnelva. Dette er ikke lenger mulig. Tørrlegging av bekkene bidrar dermed også til å redusere fiskebestanden i elva.

For den delen av Skibotnelva som ligger nedstrøms kraftverket, er det pekt på at manøvreringsbestemmelsene må gjennomgås og eventuelt endres for at man skal unngå så store variasjoner i vannføringen som man ser i dag.

De ulemper og skader på elvas fiskebestand som liten vannføring og lav vannstand medfører, er til hinder for at elven kan få en bærekraftig og selvproduserende fiskebestand. For å bedre forholdene for anadrom fisk, herunder laks, sjørøye og sjørørret, er det, etter den kunnskap kommunen sitter med i dag, nødvendig å innføre vilkår om minstevannføring utover det som følger av dagens konsesjonsvilkår.

Hvilket minstevannslipp som bør pålegges av hensyn til fisk i elven, må vurderes nærmere i revisjonssaken. Kommunen ser det som nødvendig at en hydrolog kobles på saken for å foreta disse undersøkelsene.

De ulemper som er nevnt ovenfor knytter seg til fisken, men minstevannføring kan også være et aktuelt tiltak for å bedre det biologiske mangfoldet. Det er behov for å innhente ytterligere kunnskap for å avklare hvordan reguleringen påvirker biologisk mangfold i og langs elven.

3.2.2 Sedimentering av elvebunnen

Det er i innspillene pekt på at det i Govdavatnet er dårlig matfisk fordi leire gir fisken jordsmak. For Signaldalselva er det vist til at gytegrus blir fylt av løsmasser, og for Skibotnelva og vannene som ligger omkring kraftverket er det pekt på tilsvarende utfordringer med at sedimenter blir vasket ut i strandsonen og legger seg som et tynt lag på bunnen av elven. Grusen blir dermed dekket til, og det blir vanskelig for fisken å lage gytegroper. Etter klekking blir det også vanskelig for fisken å finne gjemmesteder.

For Sørdalssmåvatnan er det pekt på at brevann fra Halordalsvatnet fører med seg leire og partikulært materiale, samt gruveslam fra tunnelen mellom Halordalsvatnet og Sørdalssmåvatnan. Disse materialene påvirker fisken negativt og gir mindre produksjon av mat til fisken.

3.2.3 Endring av vanntemperatur

Reguleringen har medført lavere vanntemperaturer i Sørdalssmåvatnan og Caccavatnet. Dette som følge av at brevann fra Halordalsvatnet nå blir ført til Sørdalssmåvatnan og Caccavatnet. Brevannet har en negativ påvirkning på fisken i de nevnte vannene, og særlig er røyen berørt av dette. Kaldere vann fører til lavere veksthastighet for røya. Det er i innspillene vist til at Sørdalssmåvatnan før utbyggingen var populære og gode fiskevann, men at de etter utbyggingen ikke lenger benyttes til sportsfiske.

Samtidig har vanntemperaturen steget i Kitdalselva og Sørdalsselva fordi brevann fra Halordalsvatnet *ikke* lenger renner over til elvene, men heller blir ført til Skibotn.

3.2.4 Gassovermetning

Kraftverket har utfordringer med gassutslipp og Skibotnelva har en gassovermetning som fører til at yngelen dør. Kommunen har mottatt innspill om at dette blant annet gjelder tunnelen som går fra Skibotn kraftverk, men også andre steder i vassdraget. Det er i innspillene vist til at tidligere målinger har vist at gassovermetning har funnet sted helt nede ved Kielva, og at det har vært registrert store mengder med død yngel i området ned til Ballones. Når yngelen dør, hindrer det utviklingen av en selvproduserende fiskebestand. Det er derfor viktig å avhjelpe gassovermetningen i kombinasjon med krav om minstevannføring for at fiskebestanden skal kunne bli selvproduserende og høstbar.

Kraftverket har identifisert hvilket inntak gassutslippet stammer fra, men har ikke truffet tiltak for å få bukt med problemet. Det er ønskelig at bekkeinntakene stenges inntil man har funnet en løsning på problemet.

I kommunens brev 30. mai 2022 ble det vist til at kraftverket tidligere sørget for at det fantes en måler som målte gassnivået i elven, og der innbyggerne kunne få melding om måleresultatene. Innbyggerne har ikke lenger tilgang til måleresultatene, og har derfor ikke mulighet til å vite akkurat hvor høyt gassnivået er.

Hvilke tiltak som helt konkret må gjennomføres for å få avhjulpet gassovermetningen, må utredes nærmere.

3.2.5 Andre utfordringer for fisken

Partikler i Govdavatnet gir fisken respiratoriske problemer, fordi gjellene fylles med silt og leire. Det er også en utfordring at primærproduksjonen av fisk blir redusert som følge av at sollyset ikke slipper ned i vannet, og fisken lider da under mangel på oksygen. I tillegg er det vist til at røya før utbyggingen vandret fra Govdavatnet til Breidalselva, og at det på dette tidspunktet var mulig å fiske i Breidalselva. Etter utbyggingen er det ikke lenger fisk i elva. Det er i innspillene pekt på at utstrakt garnfiske som ble utført i anleggsperioden av anleggsarbeiderne i Caccavatnet og Govdavatnet medførte et for stort press på storfisken, og har gjort at vannene i dag har blitt såkalte «tusenbrødre-vann».

En annen utfordring er at fisk dør i tunnelen i Skibotnelva, og at det er behov for fiskesperre slik at fisken ikke svømmer inn i tunnellopet, der vannet som kommer fra Skibotn kraftverk renner ut. Dagens fiskesperre fungerer ikke slik den skal, siden fisken kommer seg forbi fiskesperren og opp i tunnelen. For Skibotnelva er det også pekt på at yngel har forsvunnet, uten at man vet hvorfor, men at det antas at dette skyldes reguleringen. En slik forsvinning ble senest registrert i september 2022. Det har også blitt observert at elven enkelte steder har grønn bunn, uten at man vet grunnen til dette.

3.3 Reguleringens påvirkning på landskap, friluftsliv og ferdsel

I Nasjonal gjennomgang er følgende tatt inn når det gjelder landskap og friluftsliv:

«Skibotendalen er i store deler under 100 moh. og er omkranset av fjelltopper som når opp i over 1200 moh. Langs Skibotnelva går E8 (mot Sverige), og det er noe bebyggelse. Området brukes til friluftsliv, særlig i form av sportsfiske på sommeren. Manglende minstevannføring i øvre del av vassdraget påvirker landskapsopplevelsen.»

Det fremgår her at minstevannføring er nødvendig av hensyn til å forbedre landskapsopplevelsen i øvre del av Skibotnvassdraget. Utfordringen er at man får såkalte «månelandskap» når vannet tappes, og dette er et problem som kan avhjelpes ved å innføre et vilkår om minstevannføring. Tilsvarende problem er vist til i tilknytning til Govdavatnet. Det er behov for å innhente kunnskap om hvilken minstevannføring som er nødvendig for at landskapsopplevelsen skal forbedres.

Kommunen har også fått innspill om at stien som går langs elvekanten ved eiendommen Kiholmen ikke lenger er farbar, da gjerdet langs stien snart henger i løse luften. Stien har tidligere blitt brukt av folk og dyr. Skadene skjer som følge av at is legger seg langs med elvebredden, slik at det graves ut jord og grus av eiendommen. Det er pekt på at stien er ødelagt som følge av utgravinger langs elvekanten ved nevnte eiendom, men at det kan være at tilsvarende problem gjør seg gjeldende også andre steder langs elva.

Det er i innspillene pekt på at det ligger mye plast og avfall langs anleggsveiene. Dette er søppel fra anleggstiden, som det er behov for at blir ryddet opp og fjernet. Det er også gitt innspill fra hytteiere om at anleggsveien må holdes åpen for allmennheten deler av året.

3.4 Aktuelle tiltak

Det tiltaket som er spilt inn fra flest hold er økt vannslipp og vannføring i vassdragene som er berørt av utbyggingen. Særlig er det vist til at dette gjelder de øvre delene av vassdragene og elvene. Minstevannføring er på bakgrunn av innspillene kommunen har mottatt, et aktuelt tiltak både av

hensyn til fisk og av hensyn til landskapsopplevelsen. Det er nødvendig med fagkyndige undersøkelser av hvilken minstevannføring som er nødvendig for å avbøte de ulempene og skadene som er påpekt ovenfor, og hvilke endringer som for øvrig bør foretas i manøvreringsreglementet.

Det er også pekt på at miljøtiltak for å nyttiggjøre den gjenværende vannmengden er et aktuelt tiltak, i tillegg til fungerende fiskesperre. Det er av Kitdal jeger- og sportsfiskeforening pekt på uttynningsfiske i Sørdalssmåvatnan som et aktuelt tiltak for å få opp størrelsen på røya og få vannet i større økologisk balanse. Utsett av fisk og yngel er også nevnt som et aktuelt tiltak, noe som også er omtalt i tilknytning til eksisterende konsesjonsvilkår (se nærmere nedenfor under punkt 4). Flere av lagene som har inngitt innspill har pekt på klekkeri som et aktuelt avbøtende tiltak. Skibotn jeger- og fiskerlag har et eget klekkeri som kan oppdateres, alternativt kan det etableres et nytt klekkeri. Det er etter kommunens syn behov for mer kunnskap om hvilke tiltak innenfor miljødesign, eller andre tiltak for å bedre oppvekstvilkårene for fiske, som kan være aktuelle for å avbøte ulemper som er blitt påpekt i brevet. I tillegg kommer tiltak for å hindre gassovermetning, der det kreves mer kunnskap om hva som er nødvendig for å få slutt på overmetningen. Kommunen ser at det også er behov for å utrede nærmere hvilke tiltak som kan være aktuelle for å avbøte sedimentering av elvebunnen og endring av temperaturen i elvene, foruten økt vannslipp.

Kommunen mener det bør opprettes et fond for fisk, vilt og friluftsliv som et avbøtende tiltak på de negative virkningene reguleringen har for særlig fisken, men også naturmiljøet for øvrig og friluftslivet i og rundt vassdragene. Fond for fiske er også foreslått i innspill fra allmennheten. Midler som settes av til fondet kan benyttes til å innføre tiltak og bedre oppvekstvilkårene for fisk, tilrettelegge for friluftsliv og ferdsel langs vassdraget, og andre tiltak som fremmer og forbedrer naturmiljøet på stedet. Et fond gjør det mulig for kommunen å sørge for oppfølging av miljøet i og rundt vassdragene og sette inn tiltak så snart det oppstår behov for dette. Kommunen fremmer også et krav om etablering av transformatorstasjon ved Skibotn kraftverk, slik at kommunen har tilgang til elektrisk kraft ved bedriftsetableringer.

Det er i innspillene pekt på behov for datainnhenting, målestasjoner og tilgjengeliggjøring av informasjon om vassdraget for allmennheten. Målestasjon ved Kavlefoss/Kavelforssen/Kabelfossen har ikke data som stemmer før 1967, og målingene på minstevannføring før dette tidspunktet kan man derfor ikke legge til grunn. Eldre målestasjoner og målepinner ved Solli og Frydenlund og Tyskbrua bør ifølge innspill kommunen har mottatt, kontrolleres. Det er gitt innspill om at regulanten må innhente tall på vannmengde som er ført bort fra vassdraget, og hvilke konsekvenser fraføringen har hatt. Det kan også være at det er behov for at regulanten etablerer nye målestasjoner for dette formålet. Det vises også til det som står om målestasjoner i tilknytning til gassovermetningen, og behovet for å tilgjengeliggjøre informasjon om gassovermetningen for allmennheten.

4 Oppfølging av eksisterende konsesjonsvilkår

Det står i punkt 10 i begge konsesjonene at konsesjonæren «plikter å foreta en forsvarlig opprydning av anleggsområdene. Opprydningen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift». Det er av Kitdal jeger- og sportsfiskeforening vist til at det ligger plast og avfall på anleggsveiene. Dette er søppel som konsesjonæren plikter å rydde opp i medhold av gjeldende konsesjon.

Konsesjonæren er også forpliktet i medhold av punkt 12 i begge konsesjonene til å sørge for de hydrologiske undersøkelsene som i allmennhetens interesse er påkrevet. Som gjennomgangen i punkt 3 viser, er det behov for nettopp slike hydrologiske undersøkelser.

I punkt 13 i konsesjonsvilkårene for Skibotnelva og i punkt 11 i konsesjonsvilkårene for Lavkajohka står det at «*Veger, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne brukes av allmennheten med mindre NVE treffer annen bestemmelse*». Det betyr at Troms kraft i utgangspunktet plikter å holde anleggsveiene åpne for allmenheten. Skal kraftselskapet stenge veien, må NVE treffe vedtak om slik stenging. I dag er anleggsveiene i fjellet stengt. Kommunen er ikke kjent med om NVE har truffet slik vedtak som konsesjonen forutsetter. Hytteeiere i området har videre pekt på behov for å holde anleggsveiene åpne for allmennheten deler av året. Det er kommunens syn at Troms kraft, med mindre det kan legges frem vedtak fra NVE som sier noe annet, plikter etter tillatelsen å holde veien åpen for allmenheten. Uavhengig av om slik vedtak kan fremlegges, er det etter kommunens syn grunn til å se nærmere på mulighetene for å holde veiene i fjellet åpen for allmennheten i deler av året nå som nye vilkår skal fastsettes i revisjonssaken.

Det er i konsesjonsvilkårene for Skibotnelva punkt 14 og for Lavkajohka punkt 16 bestemmelser om konsesjonærens plikter for oppfølging av og forebygging av skade på fiske- og viltbestanden i vassdragene. Konsesjonæren plikter blant annet å forebygge tilslamming av vassdragene, anordne sperregitter foran tappetunneler og utløp av kraftstasjonen, og etter bestemmelser fra departementet å sørge for fangst eller produksjon for stamfisk som er nødvendig for fiskeutsetting, sette ut yngel og/eller settefisk og foreta uttynningsfiske. Utsetting av fisk har ikke vært aktuelt fra konsesjonærens side mens elven har blitt rotenonbehandlet. Behandlingen er nå ferdig og tiltak for å bedre fiskeforholdene er igjen aktuelt. Innspillene kommunen har mottatt viser at det er et behov for bestemmelser om dette. Kommunen mener det er behov for nærmere undersøkelser av hvilke tiltak som kan igangsettes allerede nå, og som ivaretar fisken i best mulig grad, og ber konsesjonæren foreta de nødvendige undersøkelsene for å få klarhet i dette. Deretter må Miljødirektoratet følger opp med bestemmelser om tiltak for å bedre forholdene for fisken.

I konsesjonsvilkårene for Skibotnelva punkt 20 står det at konsesjonæren er forpliktet til å betale inn kr 20 000 til lappefogden årlig. Konsesjonsmyndigheten kan ta opp fastsettelsen av dette beløpet til ny prøvelse etter 10 år. Kommunen ber om at myndighetene sørger for at reindriftens interesser hensyntas i konsesjonssaken, og ber om at vilkår om reindriftsfond med innbetaling av et justert årlig beløp videreføres i de nye konsesjonsvilkårene.

I punkt 21 i konsesjonsvilkårene for Skibotnelva og i punkt 13 i konsesjonsvilkårene for Lavkajohka er konsesjonæren forpliktet til å avgi inntil 10 pst av den gjennomsnittlige kraftmengde som de konsederte vassfallene kan frembringe, samt 10 pst av den innvunne øking av kraften i de øvrige fall. Videre står det: «*Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år*». Vassdragsreguleringsloven har også en bestemmelse om at vedtak om avståelse av kraft kan tas opp til ny vurdering etter 20 år. I Ot.prp. nr. 43 (1989-1990) s. 100 er det vist til at ny prøvelse kan være aktuelt dersom «*det gjelder nye fordelingskriterier eller forholdene for øvrig har endret seg slik at det er rimelig med ny fordeling*». Kommunen mener det er rimelig med en ny fordeling, sett hen til økningen i kraftproduksjon som har funnet sted siden kraftverket ble etablert. Konsesjonskraften beregnes på bakgrunn av en årsproduksjon på 329 GWh. Troms Kraft Produksjon opplyser på sine nettsider om at midlere produksjon er 373,1 GWh for Skibotn kraftverk og 24,4 GWh

for Lavkajohka kraftverk. Kommunen ber derfor om at avgivelse av kraft nå tas opp til ny vurdering, og at dagens tall på produksjonen legges til grunn ved den nye beregningen.

5 Andre forhold som må vurderes i revisjonssaken

I Nasjonal gjennomgang på side 71 er det oppgitt at Troms har et økt nyttbart tilsig per 2010 på 3,8 %. Klimafremskrivningene opererer med økt tilsig på mellom 2-16 % i perioden 2021-2050 sammenlignet med perioden 1961-1990 ifølge Nasjonal gjennomgang på side 40. I NVEs rapport fra desember 2019 konkluderes det med at vannkraftverkene i hele Norge har fått mer tilsig som følge av en økning i nedbør, og at tilsiget har økt raskere de siste tiårene enn klimafremskrivningene.¹ I rapportens kart over endring i energitilsig fra perioden 1961-1990 til perioden 1989-2018 står Troms oppført med en økning i energitilsig på 6 %. NVE peker også på at tilsiget sannsynligvis vil øke ytterligere.²

En økning av nyttbart tilsig tilsier en produksjonsøkning sammenlignet med den produksjonen som var forutsatt da konsesjon ble gitt i 1976. Kommunen mener at det økte tilsiget må hensyntas ved vurderingen av størrelsen på vannslippet. Det antatte krafttapet ved et vannslipp må derfor vurderes opp mot økt tilsig for de nedbørfeltene som tas inn i kraftverkene Lavkajåkka og Skibotn i dag.

Den produksjonen som kan tilbakeføres til det økte tilsiget, må anses som en produksjon som kommer i tillegg til den produksjonen som følger av konsesjonærens investeringer. Verken investeringshensynet eller innrettelseshensynet tilsier en tilsvarende ivaretagelse av denne tilleggsproduksjonen.

6 Avsluttende bemerkninger

Etter kommunenes syn er det revisjonsprosessen som vil gi det beste kunnskapsgrunnlaget for å vurdere konkrete tiltak. Kommunene tar derfor forbehold om at ny kunnskap i revisjonsprosessen kan medføre at kommunen på vegne av allmenne interesser i vassdraget vil endre utforming av sine krav eller komme med nye krav i saken.

Med vennlig hilsen

Advokatfirmaet Lund & Co DA

Vilde Weisser

Advokatfullmektig

vve@lundogco.no

¹ NVE, Vannkraftverkene i Norge får mer tilsig, Rapport nr. 50-2019, s. 5.

² NVE, Vannkraftverkene i Norge får mer tilsig, Rapport nr. 50-2019, s. 11-12.

Vedlegg

Vedlegg 1-5: Innspill fra Skibotn jeger- og fiskerlag og Skibotnelveeierlag, innspill fra Kitdal jeger- og sportsfiskerforening, innspill fra Signaldalselva grunneierlag med vedlegg, innspill fra Jan-Arne Koht og innspill fra hytteeiere av tomt 53/7/2

Vedlegg 6-9: Bilder av laksefisket i Skibotnelva før utbyggingen